

Katedra sociologie, FSS MU, Brno), kteří toto začlenění umožnili.

Název semináře zněl *Contemporary Religion in Plurality of Perspectives* a jeho cílem bylo reflektovat teoretické, konceptuální a metodologické otázky sociologického studia náboženství. Moderování panelu se ujal Jan Váně. Jeden z motivů pro zařazení semináře Sekce Sociologie náboženství do programu mezinárodní konference představovala snaha dát kolegům a kolegyním ze zahraničí příležitost udělat si představu o stavu a podobě bádání na poli sociologie náboženství v českém akademickém prostředí.

Během semináře prezentovali tři referující. Jako první vystoupil Milan Fujda (FF MU, Brno) s příspěvkem „How Does the Concept ‚Religion‘ Prevent Understanding of Religion?“ Přednášející ve svém vystoupení zpochybnil pojem „náboženství“ jakožto analytický koncept užitečný pro sociálněvědní studium současných sociálních a kulturních fenoménů. Druhým přednášejícím byl Roman Vido (FSS MU, Brno) s prezentací „Towards a Concept of ‚Secular‘ in Sociology of Religion“. Roman Vido přiblížil západní genealogii konceptu „sekulárního“ a jeho povahu coby komplementárního pojmu k pojmu „náboženský“. Dále se zabíral jeho různorodými obsahy v podmínkách současného globalizovaného světa. Posledním referujícím byla Petra Závorková (FSS MU, Brno), která se ve svém příspěvku věnovala některým důležitým konceptům, jež by mohly být vhodnými nástroji při empirickém výzkumu generačního přenosu religiozity.

Bylo povzbuzující vidět zájem o přednesené příspěvky ze strany zahraničních badatelů, například profesorky Moniky Wohrab-Sahr (Universität Leipzig), která byla nejaktivnějším diskutujícím a polemikem v tomto panelu. Zdá se, že začleňování seminářů Sekce sociologie náboženství do mezinárodních konferencí se jeví jako nakročení správným směrem, především ale jako věc opakovaně realizovatelná.

Kromě prezentací na samotném semináři účastníci a účastnice brněnského setkání také diskutovali o dalším směřování české sociologie náboženství. V rámci toho byl stanoven i termín a místo dalšího badatelského setkání Sekce. Další konference je naplánována na 31. 3. a 1. 4. do Plzně. Téma pro plzeňské setkání bude *Sociologie náboženství v datech*. Prostor je otevřen všem zájemcům.

Jan Váně

Webové stránky:

<http://www.phil.muni.cz/relig/isorecea2010>

Konference *Non-Human in Anthropology* Praha, 4.–5. 12. 2010

Mezinárodní konference o „ne-lidských“ aktérech v sociálním prostoru s názvem *Non-Human in Anthropology* se konala za mrazivého prosincového víkendu v areálu Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy (FHS UK) v Jinonicích. Poznamenejme hned na úvod, že organizátorský tým Petra Gibase, Karolíny Pauknerové a Marca Stelly odvedl obdivuhodnou práci, zpestřením byla vtipná vizuální prezentace konference. Cílem této zprávy je stručně prezentovat její tematické okruhy, některé výrazné příspěvky a zhodnotit její přínos. Záměrem organizátorů bylo představit empirické a teoretické příspěvky pojednávající vztahy mezi lidskými (human) a ne-lidskými (non-human) aktéry, jejich snahou bylo nastolit téma ne-lidského jako svébytného objektu výzkumného zájmu. Studium role věcí, zvířat či prostorů v našich životech není z tohoto pohledu pouhým vedlejším produktem badání v oblasti mezilidských vztahů – naopak je jim přisuzována podstatná role.

Na konferenci odeznělo na třicet příspěvků. Výběrem z nich se snažíme čtenáři zprostředkovat pestrost konferenčního programu. Ten byl v obou dnech otevřen vystoupením jednoho z pozvaných zahranič-

ních odborníků. Sobotní program zahájil teoretickou přednáškou Victor Buchli z Katedry antropologie University College London. Zaměřil se na proměny chápání „věcnosti“ (v západní filosofii a sociálních vědách), které s sebou přináší technologický pokrok v produkci materiálních artefaktů (tzv. „rapid manufacturing“): Pokud je možné vyrobit jakýkoli předmět na základě digitálního kódu, pak je to právě efemérní digitální kód, který nejen že nabývá stability tradičně připisované věcem, ale zároveň je s ním jako s věcí nakládáno – je navržen, opracován, transportován a v případě potřeby materializován. Vyrobený předmět se tak stává pouhou materiální aktualizací věci, jež primárně existuje v digitální podobě.

V neděli ráno pak přednesl svůj příspěvek Tim Edensor z manchesterské Metropolitan University (Institute of Social and Spatial Transformations). Historie a proměny manchesterského kostela svaté Anny mu byly vodítkem pro studium proměn života kolem něj. Kámen jeho stavby, jak jej Edensor popisoval, byl vypravěčem a akcelerátorem některých významných událostí zároveň. Zajímavým bodem jeho příspěvku byl důraz kladený na roli chrámu, jakou hraje v udržování sociálních vazeb: „Budování“ představil jako kontinuální a nekončící proces, jehož součástí jsou i „neviditelné“ aktivity, jako je pravidelný úklid a drobné opravy.

Konference byla rozdělena do tří tematických bloků, které se střídaly ve dvou paralelně probíhajících sekcích. První z nich byl věnován ne-lidskému a hybridnímu (s podtitulem: lidé – zvířata – stroje). Z příspěvků na toto téma zmiňme například vystoupení Martina Deschauera (Institute of Cultural Anthropology/European Ethnology, Johann Wolfgang Goethe-University Frankfurt/Main) věnované antropologickému zkoumání neurologie a technologii výzkumu mozku. Meike Wolf (z téže univerzity) se ve své prezentaci „Crossing borders, crossing species: The H1N1-Virus and the politics of risk and prevention“ za-

bývala chřipkovým virem H1N1 coby aktivním transnacionálním aktérem, který má významné sociální, biopolitické a ekonomické dopady. Nastínila podobu budoucího etnomedologického výzkumu, v němž předpokládá „následování“ viru po jeho globálních, nad-teritoriálních stopách. Velkou pozornost vzbudil příspěvek Chloe Mondeme (Ecole normale supérieure de Lyon) „Animal as a subject matter for social sciences: When linguistics addresses the issue of dog’s ‚speakership‘“, která podrobila textové analýze komunikaci mezi psy a jejich pány. Vedle zvířat do tohoto tematického bloku spadaly i příspěvky zabírající se kyberkulturou, virtualitou a (relativně) nově se ustavujícími vztahy mezi reálným a virtuálním světem. Mezi ty patřil například příspěvek Jana Besedy (FHS UK), jež představil možnosti antropologického výzkumu v kyberprostoru.

Druhý okruh tvořily příspěvky spojené zájmem o konkrétní artefakty materiální kultury. Jmenujme například Martina Heřmanského (FHS UK), který představil svůj výzkum mezi mladými lidmi zdobícími své tělo piercingem. V příspěvku identifikoval dva základní motivy podobného nakládání s tělem – zatímco jedna skupina uživatelů interpretuje zdobení piercingem jako subversivní a anti-mainstreamový postoj, druhá jej vidí „pouze“ jako specifický typ konzumního jednání. Jacek Kubera (Institute of Sociology, Adam Mickiewicz University, Poznaň) pak přenesl posluchače do období francouzské třetí republiky (1875–1940), konkrétně se zaměřil na formy vkusu a módy a jejího užívání jako na specifický symbolický systém s přesnou gramatikou (po vzoru Rolanda Barthesa).

V posledním bloku se sešly prezentace zaměřené na prostor tematizovaný jako domov, město či v obecném měřítku jako krajina. Ta hrála hlavní roli v příspěvku Pilvi Hämeenaho (Department of History and Ethnology, University of Jyväskylä) „Daily Life on Wheels. Mobility in Rural Finland“, která se zabývala problémem dostupnosti

služeb, především kvalitní a včasné zdravotní péče, ve venkovských částech Finska. Zaměřila své úvahy spíše prakticky, diskuse se stočila na kritiku konkrétních politik, které prosazují zmenšování dostupnosti služeb argumentující nákladností údržby infrastruktury či sítě veřejné dopravy. V diskusi pak byla zmíněna souvislost s procesem suburbanizace, který je podle Hämeenaho aktivně podporován právě proto, že je v tomto případě zajištění služeb jednodušší, než když lidé svůj pro finskou kulturu typický ideál bydlení v rodinném domě a v blízkosti přírody realizují na odlehlem venkově.

Inspirovající byla také prezentace Lisy Wiesenthal (Department of Social and Cultural Anthropology, University of Vienna), která se teoreticky odrážela od koncepce Henriho Lefebvra, již v prezentované případové studii přenášela do Jihoafrické republiky, kde zkoumala využívání a kontext státem subvencované sociální výstavby rodinných domů. Poukazovala především na nesoulad v politikách i programech výstavby, které předpokládají specifické pevné sociální struktury, jež ovšem v každodenní realitě fungují dle jiných pravidel a linií významnosti. Jednotlivé domy i celá výstavba jsou ve výsledku užívány jinými než oficiálně očekávanými formami.

Rády bychom také poukázaly na prezentaci Blanky Nyklové (Fakulta sociálních věd UK) „Prague pubs' restrooms – the city's gendered subconscious“. Cílem jejího badatelského zájmu se staly toalety v restauračních zařízeních v Praze. Poukázala mimo jiné na to, jak je v těchto typicky binárně genderovaných prostorech nakládáno s osobami, které do jasně vymezených kategorií nespádají (ať již jde o nositele jiných genderů, či například o handicapované, kteří mají buď vlastní „bezpohlavní“ toaletu, či bývají, jako „další“ funkce – například úklidové – přiřazeny k dámským toaletám). Empirickým materiálem sémiologické a diskurzivní analýzy byly fotografie prostorů toalet a používaných piktogramů či nápisů.

Výčet zajímavých a inspirativních prezentací bychom mohli dále pokračovat a vzpomenout například teoreticky zaměřenou přednášku Tomáše Ledvinky (FHS UK) „Territory and Conscience“, kritický exkurz Matěje Velka (Katedra filosofie a dějin přírodních věd, Přírodovědecká fakulta UK) do světa produktové fotografie v architektuře. Rozhodně zajímavé bylo představení problematiky „monotowns“, které na příkladu města Azbest ležícího na Uralu provedli Natalia Veselkova, Michael Vandishev a Elena Pryamikova (The Ural State University, Ekaterinburg). Doufejme však, že s jejich texty i s texty ostatních účastníků konference se budeme moci blíže seznámit v publikaci, kterou organizátoři zamýšlejí vydat.

Na závěr několik poznámek k celé události: Domníváme se, že klíčové prezentace pozvaných zahraničních odborníků by si rozhodně zasloužily více prostoru, než bylo v programu vyhrazených 20 minut. Rozsáhlejší přednášky by měly účastníky uvést do teoretického pozadí debat, které je čekají v následujících hodinách. To je úkol, na který je slabá půlhodinka opravdu málo. Zajímavý byl pro nás také fakt, že konference vzbudila v českém badatelském prostředí relativně malý zájem. Z České republiky zde představovali svou práci výhradně začínající badatelé a badatelky a doktorští studující. Jako účastnice bez příspěvku, které si přijely poslechnout, na čem pracují kolegyně, jsme působily v podstatě jako rarita. A to přesto, že jakkoli u nás nejsou podobná studia zásadním proudem sociálněvědného bádání, jisté průniky se nalézt dají: Pro sociologii vědy a technologie, urbaní sociologii i kulturní studia je téma neličských aktérů významné. Nakonec postačí konstatování, že organizátorům konference se podařilo vytvořit příjemnou pracovní i přátelskou atmosféru. Rozhodně bychom měly rády příležitost k účasti na podobně zaměřené a v Česku ojedinělé konferenci také v dalších letech.

Lucie Galčanová, Barbora Vacková